

внимание различные подходы к определению альтернативного туризма (АТ), распространенные в основном в немецкоязычной литературе, можно определить основные черты данной концепции: это возможность находить и принимать новые решения в туристском развитии, которые отличаются от принятых стандартов массового туризма; АТ рассматривается как противоположность современному разрушающему природу массовому туризму; АТ предполагает развитие новых направлений туризма, связанных с тесным контактом с местным населением, способствует уважению их культуры, религии, обрядов и традиций; это концепция предполагает адекватное участие местного населения в получении дохода от туризма; АТ может быть быстро развит, т.к. он использует общественный транспорт и простые условия проживания; качество сервиса и его цены обычно значительно ниже, чем при обычном туризме, большую роль играет также самообслуживание; АТ обычно не ставит своей целью развитие туристской привлекательности, он имеет важное значение в туристском развитии периферийных областей (с базовой инфраструктурой, а также в неприспособленных областях с предложениями низкого ценового уровня); главная цель АТ – создание условий, соответствующих экологическому и гуманному принципу использования рекреационных ресурсов. Позитивный опыт стран ЦВЕ (Венгрии, Чешской Республики, Польши, Хорватии) в развитии АТ показал, что он является важнейшим фактором повышения конкурентоспособности национального туристского продукта во внутреннем и международном туризме [3, с. 65-89].

1. Мечковская О.А. География туризма: методы анализа туристского пространства: Пособие для студентов геогр. фак. / О.А. Мечковская. – Минск : БГУ, 2008. – 115 с.
2. Мечковская О.А. Особенности освоения туристского пространства стран Центральной и Восточной Европы // Вестник БГУ. Сер. 2. – 2011. - № 2. – С. 87-91.
3. Мечковская О.А. Экономико-географические тенденции развития международного туризма в странах Центральной и Восточной Европы: Дис. ... канд. геогр. наук: 25.00.24 / Бел. гос. ун-т. – Мн., 2004. – 190 с.
4. География туризма : учебник / кол. авторов ; под ред. А.Ю. Александровой. – М.: КНОРУС, 2008. – 592 с.

УДК 338.48-44([477+436]-87)''2000/2010''

Брик С.Д.

ДИНАМІКА ІНОЗЕМНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ТА АВСТРІЇ ЗА ДАНИМИ 2000-2010 РР.

У статті проаналізовано та співставлено статистику туристичних потоків, зокрема іноземного туризму, в Україні та Австрії за період 2000 – 2010 рр. Також досліджено темпи приросту кількості туристів обох країн. Детально розглянуто питання в'їзного туризму в Україні за 2010 р.

Ключові слова: міжнародний туризм, в'їзний туризм, виїзний туризм, туристичні прибуття.

В статье было проанализировано и сопоставлено статистику туристических потоков, а именно иностранного туризма, в Украине и Австрии за период 2000 – 2010 гг. Также были исследованы темпы прироста количества туристов обеих стран. Детально рассмотрен вопрос въездного туризма в Украине за 2010 г.

Ключевые слова: международный туризм, въездной туризм, выездной туризм, туристические прибытия.

The statistics of tourists' flow (arrivals), and statistics of tourist's receipts and expenditures of the international tourism in the Ukraine and Austria in 2000–2010 are described in this article. Balance of the international tourism in the Ukraine is estimated.

Key words: international tourism, inbound tourism, outbound tourism, tourist arrivals.

Актуальність дослідження. За оцінками експертів Всесвітньої туристської організації (ВТО) міжнародний туризм був і залишається домінуючою і розквітаючою галуззю економіки у багатьох країнах. При цьому експерти ВТО особливо підкреслюють, що це відбувається, не дивлячись на наявну політичну нестабільність у світі і локальні військові конфлікти. Більше того, на початку ХХІ ст. міжнародний туризм за економічною ефективністю вийшов на перше місце в світі, значно випередивши лідерів світової торгівлі – автомобільну і нафтогазову сфери економіки. Зважаючи на великий вплив цієї галузі на світову економіку, надзвичайно актуальними є дослідження міжнародних туристичних прибуттів в Україні та їхнє порівняння з показниками інших країн Європи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пропоноване дослідження ґрунтується на теоретичній базі міжнародного туризму, що розроблена експертами ВТО та розглянута у працях А. Александрової [1], Г. Долматова [2], Є. Пузакової [4], О. Любіцевої [3]. Зокрема А.Александрова в своїй праці «Международный туризм» дослідила методи статистичного обліку в туризмі. Є.Пузакова в своїх дослідженнях приділила увагу організації та виконанню операцій в міжнародному туризмі. Г.Долматов, в свою чергу, аналізував діяльність Всесвітньої туристичної організації, данні, якої ми використовували у даному вишукуванні. О.Любіцева виявляла різні ринки туристичних послуг та методику їх дослідження.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є оцінка статистичних показників туристських потоків в Україні та Австрії та виявлення їхньої, ймовірної взаємопов'язаності. Для цього нами була використана методика розрахунку обсягів туристичної діяльності Державної служби туризму і курортів України та Держкомстату України.

Виклад основних результатів дослідження. Одне з перших визначень туриста належало Комітету експертів із питань статистики Ліги Націй (1937 р.). Воно отримало міжнародне визнання і в основному дійшло до наших днів із деякими пізнішими правками. Сьогодні у міжнародній практиці широко використовується визначення, яке було вироблене на Міжнародній конференції зі статистики подорожей і туризму (Оттава, 1991 р.) і схвалене Всесвітньою туристською організацією (ВТО) і Статистичною комісією ООН. Відповідно до нього, турист – це відвідувач,

тобто «особа, яка подорожує і здійснює перебування в місцях, що знаходяться поза межами його звичного середовища, впродовж не більше 12 місяців із будь-якою метою, окрім заняття діяльністю, яка оплачується із джерел у місцях, які відвідуються» [1, с. 6].

Запропонована дефініція дозволила чіткіше окреслити ту частину осіб, що подорожують, яка виступає об'єктом статистичних досліджень у туризмі. Виходячи з цього у підсумкових документах Оттавської конференції і технічних посібниках ВТО турист визначається як відвідувач. Саме це поняття, яке уже наголошувалося вище, рекомендується використовувати як основне в статистиці туризму. Воно поширюється разом із туристами і на одноденних відвідувачів. Очевидно, через це в Оттавському визначенні відсутня мінімальна тривалість перебування поза межами звичного середовища (24 години), яка присутня у багатьох національних туристських законодавствах. Головним є розподіл туризму на внутрішній і міжнародний (international tourism). Останній передбачає поїздки, що здійснюються за межі країни. Він охоплює відвідувачів, які не є резидентами країни призначення (country of destination).

Міжнародний туризм поділяється на дві форми – іноземний (inbound) і зарубіжний (outbound), які різняться за напрямками туристського потоку. Той самий турист може бути класифікований одночасно як іноземний і зарубіжний залежно від країни, стосовно якої описується його поїздка. Тому виділяють країну походження, де він є зарубіжним туристом і країну призначення, де він виступає іноземним туристом.

Статистика міжнародного туризму складається з двох основних розділів: статистика туристських потоків і статистика туристських доходів і витрат. Для кожного з них ВТО розробила перелік основних інформативних показників, що відносно легко вимірюються. Найважливішим показником туристських потоків є кількість прибуттів (arrivals). Під кількістю прибуттів розуміється число зареєстрованих відвідувачів тієї чи іншої країни, які не є її резидентами, впродовж певного часу, зазвичай за рік. Усіх їх можна поділити на одноденних відвідувачів і туристів (відвідувачів, що перебувають у країні призначення понад одну ніч).

Всі показники вимірювання прибуттів у міжнародному туризмі поділяються на чотири категорії [8]: TF – прибуття міжнародних туристів, що обліковуються на кордоні (за винятком одноденних відвідувачів); VF – прибуття міжнародних відвідувачів, що обліковуються на кордоні (враховуючи туристів та одноденних відвідувачів); TCE – прибуття міжнародних туристів, що обліковуються в колективних туристичних закладах; THS – прибуття міжнародних туристів, що обліковуються в готелях і аналогічних закладах.

При вимірюванні прибуттів у міжнародному туризмі надається перевага облікові на кордоні, однак не всі країни можуть збирати такі дані. Натомість означеного показника можуть використовуватися інші. Зокрема,

до таких відносять статистичну звітність суб'єктів туристичної індустрії за формою 1-ТУР. Оскільки турист може за рік здійснити декілька подорожей або протягом однієї поїздки відвідати декілька країн, тому фактичне число туристів менше за кількість прибуттів.

За даними ВТО, середньорічна кількість туристичних прибуттів до Австрії за 2000-2010 рр. становила 29,523 млн. осіб (див. табл. 1.1), що в 1,79 рази вище за аналогічний показник для України (16,484 млн. осіб)

Таблиця 1.1. Міжнародні туристичні прибуття (млн. осіб) [6,7]

<i>TF</i>	<i>Україна</i>	<i>Австрія</i>
<i>Роки</i>		
2000	6,430	26,150
2001	9,174	26,739
2002	10,516	27,272
2003	12,513	28,053
2004	15,629	28,544
2005	17,630	29,089
2006	18,935	29,957
2007	23,122	30,774
2008	25,449	32,504
2009	20,798	32,370
2010	21,122	33,305

Протягом 2000-их рр. міжнародні туристичні прибуття до України зросли майже у 4 рази – від 6,430 млн. у 2000 р. до 25,449 млн. у 2008 р. Найбільший річний приріст зафіксований у 2001 р. (+42,7% до попереднього року), а протягом 2002-2010 рр. він коливався від -18,3% у 2009 р. до +24,9% у 2004 р. (див. табл. 1.2).

Міжнародні туристичні потоки до Австрії впродовж періоду, що досліджується, неухильно зростали з певною стабільністю.

Таблиця 1.2. Річні прирости міжнародних туристичних прибуттів, %

<i>TF</i>	<i>Роки</i>									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Україна	42,7	14,6	19,0	24,9	12,8	7,4	22,1	10,1	-18,3	1,6
Австрія	2,3	1,9	2,9	1,8	1,9	2,9	2,7	5,6	-0,4	2,9

Загалом відзначимо, що темпи приросту іноземного туризму Австрії протягом усього досліджуваного періоду значно скромніші, ніж в Україні. Однак показник іноземного туризму Австрії за цей час завжди перевищував аналогічний показник України. (див. рис. 1.1).

У 2010 р. більшість туристів до Австрії приїздило з Німеччини – 32%, Нідерландів – 4,9%, Італії – 3,2%, Швейцарії та Ліхтенштейну – 3,1%, Великобританії – 2,2%, Чехії – 1,7%, США – 1,5%, Франції – 1,5%, Бельгії – 1,4%, Угорщини – 1,3%, Польщі – 1%, Данія – 0,9% (див. табл. 1.3). Решта відсотків припадає на решту країн, серед яких і Україна. З нашої країни, Австрію відвідує менше 0,2% (близько 66 тис. ос.) від загальної кількості іноземних туристів.

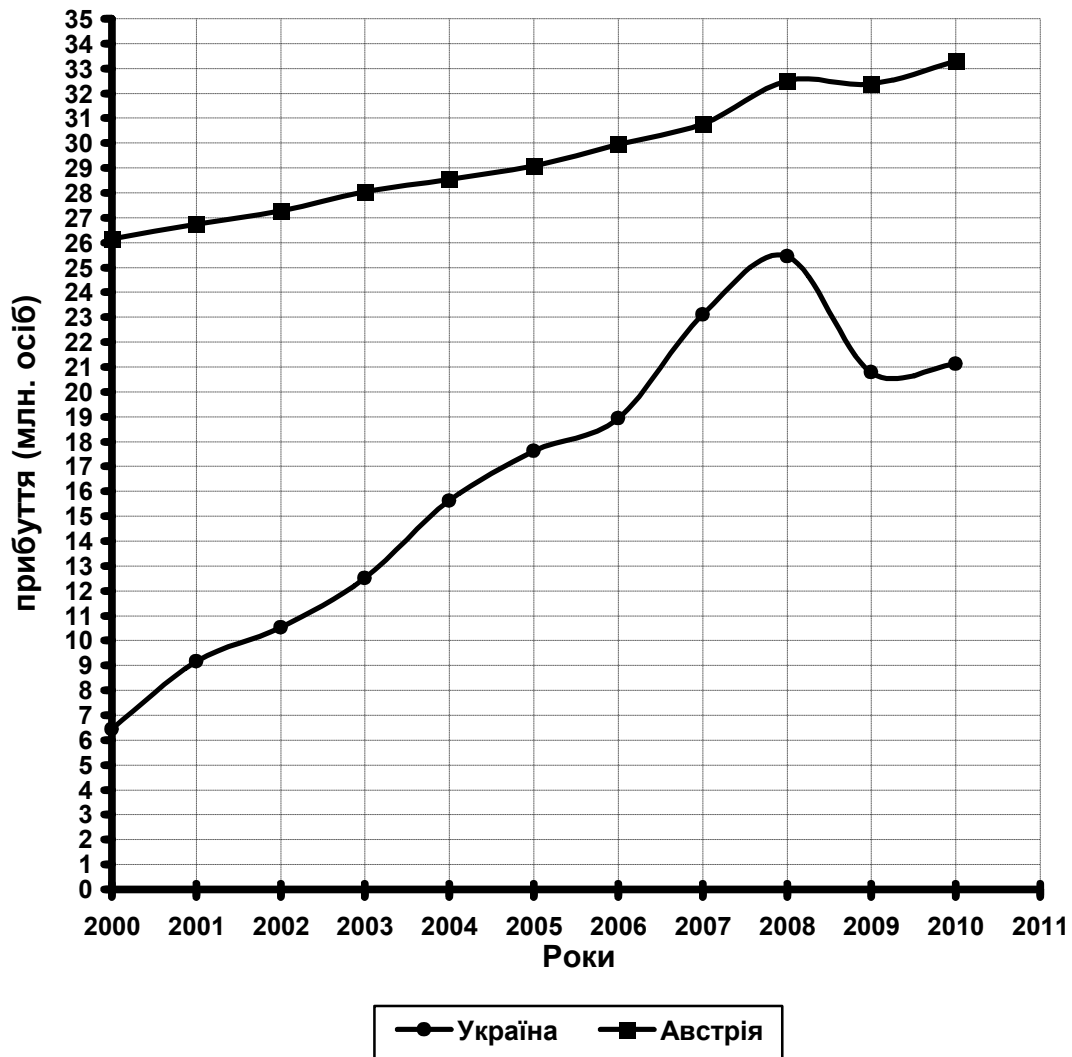

Рис. 1.1 Динаміка іноземного туризму України та Австрії (2000-2010 рр.)

Оскільки Україна має значний сухопутний кордон та безвізовий режим із Росією, то остання є країною-постачальником туристів. Виходячи з цього, у 2005 р. відвідувачі з Росії посідали перше місце у структурі іноземних туристів нашої держави – на них припадало 34%. Переважна більшість російських туристів (80%) відвідували Україну з приватною метою. Друге місце посідали туристи з Польщі (20%). Важливо, що у 2004

р. за кількістю прибуттів до України Польща займала 4-те місце, поступаючись Росії, Молдові та Угорщині.

Впродовж 2010 р. Україну відвідали 21,1 млн. в'їзних (іноземних) туристів, що на 2 % (майже на 381,2 тис. осіб) більше, ніж у 2009 р. Зростання обсягів в'їзного потоку за цей час відбулося за рахунок збільшення числа поїздок із приватною метою на 4 %. Найпомітніше підвищення числа туристів спостерігалось із країн: Росії (на 20 % або на 1,2 млн. ос.), Словаччини (на 14 % або на 70,1 тис. ос.), Угорщини (на 16 % або на 124,5 тис. ос.), Білорусі (на 3 % або на 95,3 тис. ос.), Німеччини (на 7 % або на 8 тис. ос.).[9]

Разом з тим, поїздки з організованого туризму до України (на 2010 р.) зменшилися на 17 %. Причому, найзначніше падіння турпотоків, за відносною величиною, мало місце із: Росії (на 34 % або на 193,3 тис. ос.), Білорусі (на 23 % або на 39,6 тис. ос.), Канади (на 18 % або на 2 тис. ос.), Польщі (на 11 % або на 19 тис. ос.), США (на 5 % або на 2,6 тис. ос.).

Таблиця 1.3. Іноземні туристи Австрії, за країною походження, (млн. осіб)
[6]

№	Країна	2010
1	Німеччина	10,717
2	Нідерланди	1,638
3	Італія	1,080
4	Швейцарія та Ліхтенштейн	1,043
5	Великобританія	0,730
6	Чехія	0,569
7	США	0,499
8	Франція	0,497
9	Бельгія	0,472
10	Угорщина	0,435
11	Польща	0,341
12	Данія	0,324

Важливою причиною поїздок до нашої країни є відвідування її зі службовою метою, які, нажаль, зменшилися на 10 %. (на 2010 р.) (див. табл. 1.4). Найвагомий спад спостерігався за турпотоками із: Росії (на 38 % або на 110,6 тис. ос.), Латвії (на 10 % або на 0,7 тис. ос.), Польщі (на 2 % або на 3 тис. ос.).[9]

Наголосимо також, що у структурі в'їзного турпотоків до України відбулися зміни, що полягають у зменшенні частки організованого туризму від 7% за 2009 р. до 6 % за 2010 р., збільшенні частки приватного туризму з 89% за 2009 р. до 90 % за 2010 р. та у незмінності частки службових поїздок (залишилась на рівні 4 % у 2009 - 2010 рр.) [9]

Звернемо увагу на те, що мало місце, впродовж 2009-10 рр., зменшення в'їзного турпотоку з країн ЄС до України, яке зафіксоване на рівні 7%. Притому, воно відбулося, загалом, за рахунок зменшення кількості подорожуючих із Польщі (на 18 % або на 457 тис. ос.), Румунії (на 15 % або на 166,8 тис. ос.), Данії (на 6 % або на 0,7 тис. ос.), Великобританії (на 4 % або на 2,5 тис. ос.).

Таблиця 1.4. Структура в'їзного турпотоку до України за мотивацією [9]

Службова поїздка	0,7 млн. осіб	4 % потоку	Зменшення на 10 % (84,5 тис. осіб)
Організований туризм	1,2 млн. осіб	6 % потоку	Зменшення на 17 % (234,7 тис. осіб)
Приватний туризм	19,2 млн. осіб	90 % потоку	Збільшення на 4 % (700,4 тис. осіб)

Разом з тим, в'їзний турпотік із країн СНД зріс, загалом, завдяки збільшенню кількості подорожуючих із Росії (на 13 % або на 927,4 тис. ос.), Узбекистану (на 9 % або на 9,1 тис. ос.), Білорусі (на 2 % або на 72,6 тис. ос.). (див. табл. 1.5).

Таблиця 1.5. Рейтинг 10 головних країн в'їзного туризму в Україні за 2010 р., [9]

№	Назва країни	Відвідало, 2010 р.		2010/2009
		осіб	Частка, %	
1	Росія	7 881 321	37	+ 13 %
2	Молдова	4 057 678	19	- 6 %
3	Білорусь	3 056 157	14	+ 2 %
4	Польща	2 085 245	10	- 18 %
5	Угорщина	941 240	5	+ 16 %
6	Румунія	909 553	4	- 15 %
8	Словаччина	609 279	3	+ 13 %
7	Німеччина	225 356	1	+ 6 %
9	США	122 955	0,6	+ 2 %
10	Узбекистан	104 719	0,4	+ 9 %
11	Інші країни	1 128 654	6	-
12	Разом 10 країн	19 993 503	94	-
13	Всього, за 2010 р.	21 122 157	100	2 %

Висновок. Іноземний туризм в Україні та Австрії впродовж майже 10 років мав позитивні прирости за всіма показниками, що досліджувалися. В Україні на початку 2000 р. іноземний туризм розвивався швидкими

темпами. В Австрії іноземний туризм розвивався не так стрімко, але стабільно

Зауважимо, що обсяги відвідування австрійцями України та українцями Австрії коливалися в межах менше 1%. Щоб покращити взаємовідвідуваність двох країн необхідно налагоджувати партнерські зв'язки в усіх сферах, а особливо культурній, адже нас пов'язують певні історичні події.

1. Александрова А.Ю. *Международный туризм*. – М.: Аспект-Пресс, 2002. – 470с.
2. Долматов Г.М. *Международный туристический бизнес: история, реальность и перспективы*. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2001. – 320с.
3. Любіцева О.О. *Ринок туристичних послуг*. – К.: Альтерпрес, 2003. – 436с.
4. Пузакова Е. П., Честникова В.А. *Международный туристический бизнес*, Москва, 1997 г.
5. Фишер С., Дорнбуш Р, Шмалензи Р. *Экономика*. – М.: Дело ЛТД, 1993. – 864с.
6. www.statistik.at – сайт Центрального статистичного офісу Австрії.
7. www.ukrstat.gov.ua – сайт Державного комітету статистики України.
8. www.unwto.org – сайт Всесвітньої туристської організації.
9. www.tourism.gov.ua – сайт Державної служби туризму і курортів України.

УДК 640.41(045)

Ганжа О.М.

ГОТЕЛЬНА ІНДУСТРІЯ УКРАЇНИ: ДО ТА ПІСЛЯ ЄВРО 2012

Стаття присвячена питанням сучасного стану та перспективам розвитку готельного бізнесу в Україні. Розкриваються поняття принципів готельного бізнесу та порівнюються ставлення до нього в Україні та за кордоном. Велику увагу приділено проблемам підготовки готелів до чемпіонату Європи з футболу 2012 року і перспективам їх подальшого розвитку після чемпіонату. Детально проаналізовано недоліки, які перешкоджають просуванню готельного сектора до європейських стандартів.

Ключові слова: готельний бізнес, вітчизняний готельний ринок, стандарти готельного сервісу, прибутковість готелів, інвестиційна привабливість, апартаменти, хостел.

Статья посвящена проблеме современного состояния и перспектив развития гостиничного бизнеса Украины. Раскрываются понятие принципов гостиничного бизнеса и сравнивается отношение к нему в Украине и за рубежом. Большое внимание уделено проблемам подготовки гостиниц к чемпионату Европы по футболу 2012 года и перспективам их дальнейшего развития после чемпионата. Детально проанализированы недостатки, которые препятствуют продвижению гостиничного сектора к европейским стандартам.

Ключевые слова: гостиничный бизнес, отечественный гостиничный рынок, стандарты гостиничного сервиса, прибыльность гостиниц, инвестиционная привлекательность, апартаменты, хостел.

The article is devoted to the very important and actual problem of the current state and prospects of the hotel industry in Ukraine. After giving a detailed analysis of its characteristics, the author draws attention to important deficiencies that impede the